

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΕΘΝ. ΣΧΟΛΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

Ο διαγωνισμός της Εθνικής Σχολής Δημόσιας Διοίκησης προϋποθέτει, ως γνωστόν, συνδυασμό συνδυαστικής γνώσης της εξεταστέας ύλης και θεμάτων πολιτικής και οικονομικής επικαιρότητας. Τα Πανεπιστημιακά Φροντιστήρια «ΚΟΛΛΙΝΤΖΑ» ξεκινούν άμεσα την προετοιμασία των υποψηφίων σε ολιγομελείς ομίλους για το διαγωνισμό αυτό και παραθέτουν χρήσιμα θέματα ανάπτυξης, τα οποία αντλούνται από την τράπεζα των δεκάδων προσομοιωτικών εφαρμογών που επιμελούνται οι εξειδικευμένοι συνεργάτες μας.

Θέμα: Κατηγορίες δημόσιων προϋπολογισμών. Γενικός κρατικός προϋπολογισμός-Δημόσιος απολογισμός-Ισολογισμός του κράτους. Είδη αυτών-Ομοιότητες και διακρίσεις.

Κατηγορίες δημόσιων προϋπολογισμών

Οι κυριότερες διακρίσεις των δημόσιων προϋπολογισμών γίνονται με βάση τα παρακάτω κριτήρια:

Α) Ανάλογα με τη φύση των κονδυλίων που περιλαμβάνουν οι προϋπολογισμοί διακρίνονται σε:

- προϋπολογισμούς εκμετάλλευσης και προϋπολογισμούς κεφαλαίου

Ο προϋπολογισμός εκμετάλλευσης περιλαμβάνει τα τρέχοντα έσοδα και έξοδα του δημόσιου φορέα, δηλαδή τα έσοδα και τα έξοδα που δεν μεταβάλλουν την αξία της περιουσίας του (π.χ. έσοδα από φορολογία ή από επιχειρηματική δραστηριότητα ή δαπάνες για μισθούς, συντάξεις κ.α.). Ο προϋπολογισμός κεφαλαίου έσοδα και έξοδα που η πραγματοποίησή τους μεταβάλλει την περιουσία του δημόσιου φορέα (π.χ. έσοδα από ρευστοποίηση περιουσιακών στοιχείων, από δωρεές ή δαπάνες για επενδύσεις, αγορά χρεογράφων ή ακινήτων κ.α.).

- τακτικούς προϋπολογισμούς και έκτακτους προϋπολογισμούς

Ο τακτικός προϋπολογισμός περιλαμβάνει τα τακτικά έσοδα και τις τακτικές δαπάνες ενώ ο έκτακτος τα έκτακτα έσοδα και τις έκτακτες δαπάνες και καταρτίζεται σε έκτακτες μόνο περιπτώσεις (π.χ. εμπόλεμη κατάσταση).

Β) *Ανάλογα με την έκταση των εσόδων και των εξόδων που περιλαμβάνουν, οι προϋπολογισμοί διακρίνονται σε:*

- ακαθάριστους και καθαρούς προϋπολογισμούς

Ο ακαθάριστος προϋπολογισμός περιλαμβάνει όλα τα έσοδα και τα έξοδα του δημόσιου φορέα σε όλη τους την έκταση, ενώ ο καθαρός προϋπολογισμός μόνο τα καθαρά έσοδα και έξοδα. Δηλαδή στον καθαρό προϋπολογισμό περιλαμβάνονται τα ακαθάριστα έσοδα μειωμένα κατά το ποσό των δαπανών που έγιναν για την πραγματοποίησή τους, καθώς και οι ακαθάριστες δαπάνες μειωμένες κατά το ποσό των εσόδων που τυχόν συνδέονται οργανικά με αυτές.

Γ) *Ανάλογα με τη χρονική περίοδο που καλύπτουν, οι προϋπολογισμοί διακρίνονται σε:*

- ετήσιους και πολυετείς (συνήθως κυκλικούς) προϋπολογισμούς

Ο ετήσιος προϋπολογισμός αναφέρεται σε ένα μόνο έτος, ενώ οι πολυετείς προϋπολογισμοί καλύπτουν μια μεγαλύτερη χρονική περίοδο, συνήθως έναν οικονομικό κύκλο. Με τον ετήσιο προϋπολογισμό υπάρχει το πλεονέκτημα της πρόβλεψης των εσόδων και του προγραμματισμού των δαπανών για ένα έτος, όμως δεν παρέχεται η δυνατότητα στο δημόσιο

φορέα να προγραμματίσει τα έσοδα και έξοδά του για μια μεγαλύτερη περίοδο, γεγονός που μπορεί να έχει μεγάλη σημασία για τη σταθεροποίηση της οικονομικής δραστηριότητας.

- ταμιακούς και διοικητικούς

Ο ταμιακός προϋπολογισμός περιλαμβάνει τα έσοδα που εισπράττονται και τις δαπάνες που καταβάλλονται σε μια χρονική περίοδο, ενώ ο διοικητικός προϋπολογισμός τα έσοδα που βεβαιώνονται και τις δαπάνες για τις οποίες ο δημόσιος φορέας αναλαμβάνει υποχρέωση μέσα στην περίοδο αυτή.

Δ) *Ανάλογα με τη μέθοδο κατάταξης των εσόδων και των εξόδων, οι προϋπολογισμοί διακρίνονται σε:*

- κλασικούς προϋπολογισμούς και προϋπολογισμούς προγραμμάτων

Στους κλασικούς προϋπολογισμούς τα έσοδα ταξινομούνται συνήθως κατά κατηγορίες (π.χ. άμεσοι φόροι, έμμεσοι φόροι κ.α.), κάθε κατηγορία διαιρείται σε επιμέρους υποκατηγορίες (π.χ. φόροι εισοδήματος φυσικών προσώπων, φόροι εισοδήματος νομικών προσώπων κ.ο.κ.), κάθε υποκατηγορία υποδιαιρείται σε επιμέρους ομάδες (π.χ. φόροι εισοδήματος που εισπράττονται με τη μορφή προκαταβολής κ.α.), και κάθε ομάδα υποδιαιρείται σε περαιτέρω είδη εσόδων (π.χ. φόρος εισοδήματος φυσικών προσώπων που εισπράττεται με τη μορφή προκαταβολής κλπ.). Αντίστοιχα, τα έξοδα του προϋπολογισμού, σε αυτή την περίπτωση κατατάσσονται κατά φορείς γενικούς (π.χ. Υπουργεία) ή ειδικούς (Δ/νσεις Υπουργείων), κατά κατηγορίες και κατά είδη εξόδων.

Η ταξινόμηση αυτή παρέχει το πλεονέκτημα της διευκόλυνσης των συγκρίσεων, όμως δυσχεραίνει την αξιολόγηση των αποτελεσμάτων που πραγματοποιούνται. Αυτό συμβαίνει γιατί συνήθως τα έξοδα ενός δημόσιου φορέα στον προϋπολογισμό του, εμφανίζουν μόνο τις εισροές του και όχι τις εκροές του, δηλαδή την αξία της παραγωγής που επιτυγχάνεται με τη χρησιμοποίηση των εισροών αυτών.¹ Τέλος, πρέπει να παρατηρηθεί ότι οι αποφάσεις για τα έσοδα και τις δαπάνες στην περίπτωση των κλασικών προϋπολογισμών είναι συνήθως ορια-

¹ Με απλά λόγια, είναι δύσκολη η σύγκριση κόστους-οφέλους κάθε δραστηριότητας, ούτως ώστε αυτή να αξιολογηθεί.

κές, με την έννοια ότι δεν εξετάζονται συνολικά όλα τα έσοδα και οι δαπάνες, αλλά αξιολογούνται μόνο οι μεταβολές από έτος σε έτος.

Τα πιο πάνω μειονεκτήματα αποφεύγονται με τη χρήση των προϋπολογισμών προγραμμάτων, οι οποίοι δίνουν έμφαση στον επιδιωκόμενο στόχο και κατατάσσουν τα έσοδα και τα έξοδα κατά πρόγραμμα, κατά τελικό επιδιωκόμενο σκοπό δηλαδή. Έτσι, είναι δυνατή η αξιολόγηση των διαφόρων προγραμμάτων και ελέγχεται η αποδοτικότητα των διαφόρων μέσων δράσης. Δεδομένου ότι σε κάθε πρόγραμμα λαμβάνεται υπόψη και εξετάζεται το συνολικό του κόστος, καταρτίζεται προϋπολογισμός μηδενικής βάσης, όπου αξιολογείται το σύνολο των δαπανών και όχι μόνο οι μεταβολές τους από έτος σε έτος. Επίσης, κατά κανόνα, οι προϋπολογισμοί προγραμμάτων καλύπτουν μια μεγάλη χρονική περίοδο ώστε να είναι δυνατή η αξιολόγηση έργων που διαρκούν περισσότερα από ένα έτη.

Ε) *Ανάλογα με τη «θέση» τους, οι προϋπολογισμοί διακρίνονται σε:*

- κύριους προϋπολογισμούς και προσαρτημένους προϋπολογισμούς

Στον κύριο προϋπολογισμό ενός δημόσιου φορέα προσαρτώνται συχνά και διάφοροι άλλοι προϋπολογισμοί που βρίσκονται σε στενή σχέση με τον κύριο προϋπολογισμό, εφόσον το πλεόνασμά τους μεταφέρεται σε αυτόν ως έσοδο, ενώ τυχόν έλλειμμά τους καλύπτεται από τον κύριο προϋπολογισμό. Οι προϋπολογισμοί αυτοί καλούνται προσαρτημένοι.

Τι είναι ο κρατικός προϋπολογισμός

Ο κρατικός προϋπολογισμός ή Γενικός Προϋπολογισμός του Κράτους, σύμφωνα με τον κώδικα Δημοσίου Λογιστικού είναι ο νόμος μέσω του οποίου προσδιορίζονται τα όρια των εξόδων του κράτους για κάθε οικονομικό έτος².

Πρόκειται για νόμο, εφόσον απαιτείται η έγκριση της Βουλής, στην ουσία όμως αποτελεί μια διοικητική πράξη και μία τυπική συναίνεση της νομοθετικής προς την εκτελεστική εξουσία.

Η χρονική διάρκεια του προϋπολογισμού είναι ένα οικονομικό έτος, το οποίο συμπίπτει με το ημερολογιακό.

Προϋπολογισμός και Δημόσιος Απολογισμός

Ο κρατικός προϋπολογισμός διαφέρει από τον Δημόσιο Απολογισμό, στον οποίον εμφανίζονται τα αποτελέσματα της εκτελέσεως του προϋπολογισμού, ορισμένου (παρελθόντος) οικονομικού έτους. Ο Απολογισμός διαιρείται σε δύο επιμέρους τμήματα, τον Απολογισμό εσόδων και των Απολογισμό εξόδων.

Σκοπός του Απολογισμού είναι η άσκηση κοινοβουλευτικού ελέγχου όσον αφορά στην εκτέλεση του προϋπολογισμού. Ενώ δηλαδή, ο Προϋπολογισμός αναφέρεται στο μέλλον, ο Απολογισμός αναφέρεται στο παρελθόν.

Προϋπολογισμός και Ισολογισμός του Κράτους

Επίσης, ο προϋπολογισμός πρέπει να διακρίνεται από τον Ισολογισμό του Κράτους, ο οποίος περιλαμβάνει την κατάσταση του Δημοσίου Ταμείου, του Δημοσίου Χρέους και των Κρατικών Εγγυήσεων.

Ο Ισολογισμός του Κράτους, αναφέρεται επίσης στο παρελθόν, σε αντίθεση με τον προϋπολογισμό που όπως προαναφέρθηκε αναφέρεται στο μέλλον, και αποσκοπεί και αυτός στη διευκόλυνση του κοινοβουλευτικού ελέγχου.

² «Προϋπολογισμός είναι ο νόμος δι' ου προσδιορίζονται τα δημόσια έσοδα και καθορίζονται τα όρια των εξόδων του Κράτους (πιστώσεων), δι' έκαστον οικονομικόν έτος». (Ν.Σ. 321/1969, άρθρο 6)

Τι περιλαμβάνει ο γενικός κρατικός προϋπολογισμός

Ο γενικός προϋπολογισμός του κράτους περιλαμβάνει τρεις επιμέρους προϋπολογισμούς, τον τακτικό προϋπολογισμό, τον προϋπολογισμό δημοσίων επενδύσεων (Π.Δ.Ε.) και τον προϋπολογισμό ΕΛΕΓΕΠ (Ειδικός Λογαριασμός Εγγυήσεων Γεωργικών Προϊόντων).

Ο τακτικός προϋπολογισμός περιλαμβάνει όλα τα έσοδα του κράτους εκτός από τα έσοδα που προέρχονται από δάνεια ή από την εκμετάλλευση δημοσίων επενδύσεων³ και όλες τις δαπάνες, εκτός από τις δαπάνες για δημόσιες επενδύσεις.

Ο προϋπολογισμός δημοσίων επενδύσεων περιλαμβάνει μόνο τα έσοδα από δανεισμό και από την εκμετάλλευση δημοσίων επενδύσεων και μόνο τις δαπάνες για δημόσιες επενδύσεις⁴.

Ο προϋπολογισμός ΕΛΕΓΕΠ περιλαμβάνει όλα τα κονδύλια που προορίζονται για την στήριξη του αγροτικού τομέα.

Τέλος, στο γενικό προϋπολογισμό του κράτους προσαρτώνται οι προϋπολογισμοί διαφόρων αποκεντρωμένων δημοσίων υπηρεσιών.

Σημειώνεται, ότι στον γενικό προϋπολογισμό του κράτους δεν περιλαμβάνονται τα ίδια έσοδα της τοπικής αυτοδιοίκησης ενώ και οι δημόσιες επιχειρήσεις έχουν ξεχωριστή διαχείριση.

³ Και εκτός από ορισμένα έσοδα που προέρχονται από την Ευρωπαϊκή Ένωση

⁴ Επομένως, ο τακτικός προϋπολογισμός στην Ελλάδα δεν περιλαμβάνει τα τακτικά έσοδα και έξοδα του κράτους, αλλά κυρίως τα τρέχοντα έσοδα και έξοδα, προσιδιάζοντας περισσότερο σε προϋπολογισμό εκμετάλλευσης.

Παπαδόπουλος Θεοχάρης, Οικονομολόγος, MSc, PhD Candidate

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ

ΚΟΛΛΙΝΤΖΑΣ